

Trocha sokolské nostalgie

– a neúplný archiv

Část čtvrtá

Po devíti měsících usilovné a obětavé práce od převzetí domu pak k slavnostnímu otevření uveřejnil Hlas domova (č11 28.5.79) zprávu tiskového referenta Sokola V. Sousta.

ČESKOSLOVENSKÝ SOKOLSKÝ NÁRODNÍ DŮM V MELBOURNE

Dlouho očekávaný 19. květen přinesl víc než jen slavnostní otevření Československého sokolského národního domu. Projevy nadšení a národní soudržnosti nám připomínaly spíše národní svátek, jak jsme je znali z let třicátých doma - trochu jako národní svátek a současně sokolský slet. Přišli zástupci všech našich organizací a při slavnostním nástupu s prapory, mohli jsme vidět i členy sokolských jednot ze Sydney a Canberry. V projevech k účastníkům slavnosti zdůrazňovali hosté na pódiu obdiv nad sokolským národním domem, který se otvírá v plném lesku za pouhého 1 1/2 roku po zahájení sbírky a příprav ke koupi domu a připomínali, že sokolská myšlenka z minulosti i přítomnosti byla jistě velkou vzpruhou k započetí a tak brzkému uskutečnění odvážného plánu, k vybudování střediska nejen pro Sokol, ale pro celou československou veřejnost v Melbourne. Po zahájení oslavy starostou T. J. Sokol v Melbourne br. F. Vozábalem promluvili starosta Sokola v Sydney br. M. Doležal, předseda zemského výboru čs. obce legionářské br. J. Novák, předseda Slovenského sdružení ve Viktorii p. J. Kasarik, předsedkyně českého divadla pí. J. Košařová, předseda Čs. sdružení ve Viktorii p. J. Viola (který přečetl zdravici RSČ) a místopředseda S. K. Slavia p. J. Košnar a byly čteny pozdravné dopisy a telegramy ze zámoří i z různých koutů Austrálie.

V úvodu slavnosti se účastníci dozvěděli i některá data, týkající se otevíraného čs. sokolského národního domu. Dary jednotlivců činily do 14. května celkem \$ 58.587,88.

Z této částky bylo vydáno: deposit na budovu a poplatky za převod, splátky a úroky na hypotéky, stavební materiál a práce při přípravách domu, vybavení kuchyně, nábytek, obecní dávky a vodné, pojištění, elektřina, telefon, plyn a další poplatky, celkem \$56.034.41. Stav dluhu: 1. hypotéka 65.592.21, 2. hypotéka \$ 25.000. Dobrovolní pomocníci odpracovali při přestavbě a úpravě domu více než 3.500 hodin.

Průběh cvičení hostujících tělocvičných jednot i domácích cvičenců, jakož i pestrých tanců skupin ze Sydney a Melbourne byl po všech stránkách velmi úspěšný. Zvláštní pozornost si svým počtem a uměním vysloužili ti nejmenší cvičenci. Taneční večer, při němž účinkovala v přízemním sále sydneyjská a v prvním poschodí melbournská kapela, proběhl za radostné nálady všech přítomných.

V neděli ráno pak nemohla tělocvična pojmout všechny příchozí na slavnostní mši, kterou sloužil v Čs. sokolském národním domě pro všechny věřící p. J. Peksa. Zbytek dne trávili oslavující v družné zábavě v Národním domě nebo na Šumavě. Hosté, kteří odlétali či se rozjížděli v neděli večer do svých domovů, zdůrazňovali při loučení, že prožili nezapomenutelné chvíle, že poznali znovu, jak síla a dobrá vůle hodně dokáží“.

Záznam řádné valné hromady konané 4.7.79 praví, že se konala v atmosféře vskutku pracovní. Na další období byl zvolen výbor ve složení: Starosta br. F. Vozábal, místopředseda br. K. Graf, jednatel br. V. Soust, pokladník br. J. Kadaně, zábavní referent a praporečník br. V. Ambrož, vedoucí domu br. Petráň, matrikář br. J. Schoenpflug, zapisovatelka ses. Dubová, hudební ref. br. L. Petrnoušek, vedoucí volejbalového odboru br. J. Knop, a deset členů výboru, náčelník br. J. Tůma, místonáčelník br. V. Chaloupka., náčelnice s. V. Šustková, místonáčelnice s. Chaloupková, vzdělavatel ses. Tůmová, knihovnice M. Voborská. (seznam členů výboru je v zápise neúplný).

Starosta a pokladník ve své zprávě zdůraznili, že slavnostním otevřením domu práce na domě neskončila, naopak spíše začíná.

„Museli se platit poplatky, pojištění, různá vydání – o splácení dvou půjček ani nemluvě. A tak jsme museli pořádat každý měsíc zábavy a jiné výtěžné podniky. A při nich tomboly a další žebráni o peníze. Při té příležitosti se musím zmínit o našich ženách, které se tolik zasloužily o úspěch zábav. Paní Voborská, Gráfová, Ambrožová, Petráňová, moje žena Irene (jak víš, je Angličanka a česky neumí), dělaly bramborový salát, řízky, někdy guláš, polévku, kávu a zákusky. Vedle nich byl Jarda Křepčík a k tomu Láďa Šindler věnoval pečivo zdarma. My muži jsme upravovali stoly, dávali příbory atd. (já jsem se to v Sokole naučil tak, že to dělám doma dodnes). A to nemluví o zametání podlahy a celkovém úklidu. Nikdo nebyl placen a každý s nadšením pomáhal. A když byla příprava hotova, jeli jsme se domu osprchovat a převléknout. A po návratu jsme u pokladny platili vstupné jako každý jiný host. Byl jsem pokladník, a tak jsem měl všechno na starosti, platit muzikanty, zeleninu, maso – připadal jsem si jak „bookmaker“. Byla to nejen práce, ale i „fun“ – a na svůj příspěvek jsem byl hrdý. Svoji aktivní činnost jsem ukončil v červnu 1982 – do výboru jsem se ale pak vrátil v roce 1988. To je ale jiná historie,“ vzpomíná Josef Kadaně.

V květnu 1980 v rozhovoru v Hlasech (které začaly vycházet po skončení Hlasu domova v prosinci 1979) popisuje situaci Sokolské organizace J. Petráň: *„V polovině roku 1976 měla jednota na 250 členů, z toho kolem 60ti až 70ti cvičících. Dnes máme 270 platících členů. Cvičení je rozděleno na dvě skupiny - "normální" cvičení navštěvuje zhruba 25 -30 cvičících mužů, žen a dětí; cvičení moderní gymnastiky 7 - 15 cvičenek. ... Důvodů pro ten pokles cvičících je několik. Před čtyřmi léty jsme cvičili i my a s námi staří členové Sokola ještě z domova. Většina původních cvičenců sem ale i nadále chodí - jenže již necvičí. Doposud ... jsme neměli čas na nábor nových členů a mnoho jiných akcí, o kterých jsme zatím mohli jen uvažovat. Až doposud jsme veškeré úsilí věnovali Národnímu domu a na čistě sokolské záležitosti nám nezbýval čas. ... Je sice pravda, že hlavní práce s vybudováním domu byla dělána členy naší sokolské jednoty, že organizování a finanční záruky závisely a závisí na několika z nás. Finanční dary a příspěvky nám ale chodily nejen od organizací a jednotlivců z Melbourne, ale z celé Austrálie a dokonce i z Evropy a Ameriky. Pracovně na opravách a úpravách se podíleli nejen členové Sokola, ale celá řada lidí, kteří o členství v jednotě nemají zájem. Pomáhali nám dokonce i Jugoslávci. Hlavní část ale nesli členové naší jednoty. Od samého začátku jsme si říkali, že stavíme nejen sokolovnu, ale Národní dům - středisko pro všechny.“*

Jak snad ani jinak není možné, ne každý byl spokojen. Ve stejném rozhovoru z roku 1980 na kritiku ze strany divadla o nedostatečném vybavení Národního domu pro potřeby divadelníků J. Petráň říká: *„Nu, Národní divadlo to není. Když se rozhodovalo o výběru vhodné budovy, narazili jsme hned na několik omezení. Jednak jsme chtěli, aby dům byl poblíže středu města, aby byl dosažitelný veřejnými dopravními prostředky a aby - podle předpisu příslušné čtvrti či oblasti - bylo možno v daném prostoru pořádat veřejné podniky, trvající do pozdních večerních hodin. Největším omezením byly ovšem naše finanční možnosti. A ty nebyly veliké. Pokud jde o divadlo samé - před koupí domu jsme si vyžádali souhlas od představitelů divadla. Také musím říci, že Národní dům je dnes již sice ve "fungujícím" stavu, ale rozhodně není hotov ani podle našich představ.“* A Josef Kadaně k tomu dodává: *„Slyšeli jsme také mnoho návrhů, jak by se dům měl jmenovat. Například: "Národní dům", "Národní dům Čechů a Slováků", "Komenského dům", "Český národní dům", "Klub Českoslováků" atd. ... Zdá se mi, že nápis na zdi je používán jako výmluva lidmi, kteří nechtějí a nikdy nás podporovat nebudou, jako záminka, aby se sami před sebou ospravedlnili.“* *„Kdyby se to jenom jinak jmenovalo, tak bych ... Mně se to zdá velmi malicherné. Skupina lidí, kteří začali s touto budovou byli členové Sokola. Budova se zakoupila ve jménu Sokola, poněvadž jenom jako registrovaný podnik jsme si mohli vypůjčit peníze od banky atd. Myslím, že se jako členové Sokola nemusíme stydět, že to bylo hlavně zásluhou našich členů, že konečně máme Národní dům v Melbourne - i když je tam to slovo "sokolský". Toto ale neznamená, že je to dům jenom pro Sokoly – je to dům pro všechny naše krajany bez ohledu ke které organizaci patří nebo nepatří.“*

„Koupě baráku dala injekci spolkové činnosti. Byly sice lidé, kterým se nelíbilo, že to má být Sokol,“ říká Josef Kinda. „I já jsem byl proti tomu, aby se tomu říkalo Sokolský dům, navrhoval jsem Národní dům. Věřil jsem, že název měl vyjadřovat všechny, celou komunitu. Nakonec jsem ovšem přijal názor většiny a dům jsem samozřejmě podpořil.“

Národní dům nepochybně dlouhodobou podporu potřeboval. Ku konci rozhovoru v roce 1980 o plánech do budoucna Josef Kadaně řekl: *„Náš první úkol je splnění našich finančních závazků se splácením Národního domu. Naše platební závazky jsou stejné až do úplného zaplacení. S větší podporou našich krajanů a jen v rámci našich finančních možností, se můžeme*

věnovat úkolům, které budou ve prospěch našich krajanů," a J.Petráň k tomu dodává: "Dům byl dosud používán nejenom naší sokolskou jednotou, ale i divadlem, Národním sdružením, Besedou, Taneční skupinou, Českou školou a členy naší krajské menšiny k oslavám svateb, narozenin atd. V domě samém již pracujeme na zřízení knihovny, pro kterou se nám sešlo od dárců a jiných zdrojů již 800 svazků. Uvažujeme také o podchycování nově došlých uprchlíků z Československa. Vztít je do Národního domu, pobesedovat o jejich novém "domově", poradit, případně pomoci, jak je možné."

Podle záznamů divadlo použilo Národní dům – nikoliv ke skutečně divadelním představením (bez jevištního vybavení a šaten to bylo prakticky prakticky neproveditelné) ale více k pořadům "malých forem". Ale co Sokol jako takový, jeho cvičení a vzdělávací činnost?

"Každý byl nadšený z toho, že máme dům, společenský dům," říká Vlasta Šustková. "Musím ale říci, že nejsilnější činnost Sokola ve skutečně sokolském duchu byla než se koupil dům. Po jeho koupi tam chodili lidé pracovat a na cvičení pak už nestačil ani čas, ani síla a lidé přestali cvičit a scházet se a popovídat si česky. Největší kámen úrazu ale byl, že to nebyla sokolovna. Když se dům kupoval, tak se mne přišli zeptat – byla jsem v té době náčelnicí – jestli to bude vyhovující pro cvičení. Řekla jsem tehdy, že místnost je malá a strop je příliš nízký. Pak se opravdu stalo při slavnostním otevření domu, že cvičenec, přijelo jich ze Sydney několik, udělal stoj na bradlech a opřel se špičkami o strop."

Místnost byla skutečně malá. Možnost cvičení byla omezená, nebylo možné se rozeběhnout atd. – cvičení spolu s počtem cvičících pak začalo upadat. Nezachránilo to ani to, že jsme se na čas vrátili cvičit do Princes Hill College."

"Byla to trochu ironie," nezávisle vzpomíná Milan Hemala, „když pak sokolovna byla, tak to nabouralo činnost Sokola, cvičení vymizelo do ztracena. Cvičit se tam skutečně příliš nedalo. Byl to spíše společenský dům, ale i to bylo dobré. Navíc, kdo ví, jak dlouho by ta touha cvičit trvala."

Velkolepý úspěch české a slovenské pospolitosti v Melbourne – vlastní Národní dům – současně začíná měnit charakter organizace, bez jejichž členů by k vzniku domu nedošlo – organizace Sokolské.

Ale to je – opět – již zase další kapitola.

Aleš Nebesky